

Биков В.Ю. Комп'ютеризація освіти // Енциклопедія освіти України / Акад. пед. наук України; Головний ред. В.Г.Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 410 – 412.

Комп'ютеризація освіти

Комп'ютеризація освіти (К.о.) – упорядкована сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, науково-методичних, науково-технічних, виробничих і управлінських процесів, спрямованих на формування в системі освіти комп'ютерно-технологічної платформи процесу інформатизації освіти.

Поняття «К.о.» пов'язується з оснащенням структурних елементів системи освіти на всіх її організаційних рівнях (навчально-виховних закладів, наукових та науково-методичних установ, управлінських структур тощо) комп'ютерними засобами (персональними комп'ютерами, мультимедійними засобами, спеціальними серверами, засобами організації локальних і корпоративних мереж, їх під'єднання до мережі Інтернет тощо), зі створення в системі освіти комп'ютерно орієнтованого інформаційно-комунікаційного середовища, з формуванням його загальносистемних програмно-технічних комп'ютерних елементів, із забезпеченням можливості їх експлуатації, обслуговування, модернізації, оновлення і розвиток.

К.о. є базисною, обов'язковою складовою процесу інформатизації освіти і суспільства в цілому. Розвиток К.о. в Україні пов'язаний з іменами таких видатних і відомих вчених, педагогів і організаторів освіти й науки, як В.Глушков, Б.Малиновський, В.Биков, М.Жалдак, В.Зайчук, М.Згуровський, І.Зязюн, В.Кремень, В.Луговий, В.Міхалевич, С.Ніколаєнко, В.Олійник, О.Співаковський, П.Таланчук, М.Шкіль та ін.

Перші в Україні практичні кроки в напрямі К.о. були зроблені у 2-й половині 50-х років ХХ ст., коли комп'ютерними засобами почали оснащуватися провідні ВНЗ, коли ці засоби почали застосовуватись у навчально-виховному процесі при вивченні елементів програмування і розв'язуванні обчислювальних задач. Подальша еволюція К.о. за більш як 35

років віддзеркалює досягнення науково-технічного прогресу, який спричинив упровадження засобів інформаційної та комунікаційної технології (ІКТ) в освітню практику.

Процес К.о. набув цілеспрямованого характеру і загальнодержавного значення з часу розроблення і прийняття (1984) Концепції інформатизації освіти і виходу постанови Уряду України щодо забезпечення комп'ютерної грамотності учнів загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів, а також студентів вищих педагогічних навчальних закладів (1985).

Розвиток К.о. в Україні найбільш виразно просліджується при розгляді характеру і темпів процесу комп'ютеризації загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) державних систем освіти (найбільшої за чисельністю об'єктів і розгалуженості мережі навчально-виховних закладів системи освіти), на які вплинули як загальні світові тенденції розвитку методів і засобів ІКТ, так і специфіка соціально-економічного розвитку українського суспільства, особливості впровадження методів і засобів ІКТ у різних його підсистем і, насамперед, у національну систему освіти.

Отже, на початку процесу К.о., у 1986 р., у ЗНЗ нараховувалося 1463 кабінети інформатики з 6574 комп'ютеризованими робочими місцями, відповідно у міських поселеннях – 1022 кабінети (5055 місць), у сільських – 441 кабінет (1519 місць).

Наприкінці 80-х років ХХ ст. за відсутності персональних комп'ютерів (ПК) вітчизняного виробництва в систему освіти були здійснені поставки типових комп'ютерних класів японською фірмою «YAMANA». Значна кількість науковців, викладачів і учнів здобули відповідну освіту, були залучені до створення комп'ютерно-орієнтованого програмно-методичного забезпечення, комп'ютерних програмних засобів навчального призначення.

Уже на початку 90-х років ХХ ст. процес комп'ютеризації ЗНЗ набув бурхливого характеру. На цілі К.о. почали централізовано спрямовуватися значні кошти державного бюджету, залучалися кошти місцевих бюджетів та ін. джерел фінансування. Визначального наукового-методичного та організаційно-технологічного значення у той час набув проект «Пілотні школи»

(здійснювався спільно з американською фірмою IBM), в межах якого відбулися перші поставки 152 комп'ютерних класів, що були оснащені 1628 ПК лінії PS/2. Було створено розгалужену мережу з перепідготовки і підвищення кваліфікації вчителів, розроблено значну кількість комп'ютерних програм з різних навчальних предметів, методичні рекомендації для вчителів і учнів щодо їх застосування у навчально-виховному процесі.

Тільки після прийняття у 1998 році Закону України «Про концепцію Національної програми інформатизації» процес К.о. набув нового поштовху. На виконання цього Закону постановою КМ України від 22.03.1999 р. № 431 були затверджені завдання Національної програми інформатизації України, державним замовником яких виступало МОН України. Необхідність К.о. була підкреслена у Національній доктрині розвитку освіти України, схваленої у 2001 році на Всеукраїнському з'їзді працівників освіти України та затвердженої Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347/2002. На кінець 2000 р. в Україні на 6,79 млн. учнів ЗНЗ припадало близько 92 тис. ПК, що були встановлені у третині шкіл.

У розвиток цих державних документів було розроблено нову Концепцію інформатизації освіти, а КМ України прийняв постанову від 06.05.2001 р. № 436 «Про затвердження програми інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризація сільської школи» на 2001 – 2003 р. Зокрема, завдання цієї програми було: розроблення нормативно-правового забезпечення інформатизації, включаючи методичні рекомендації щодо обладнання комп'ютерного класу, уточнення стандартів освіти з урахуванням інформатизації навчання, стандарту щодо інженерно-педагогічних вимог до комп'ютерних класів; створення у регіонах України експериментальної комп'ютерної мережі закладів тощо. Результати реалізації зазначеної Програми з урахуванням наявних фінансових можливостей держави, в основному, визначили якісний і кількісний стан комп'ютеризації ЗНЗ на початок 2004/2005 навчального року.

Якщо проаналізувати динаміку рівня оснащення ЗНЗ засобами ІКТ за період 1986—2005 рр., то простежується переконлива тенденція суттєвого

зростання цього рівня, особливо у ЗНЗ, розташованих у сільській місцевості. Так, за період, що розглядається, цей рівень у цілому по Україні збільшився у 6,7 разів, в т. ч. у міській місцевості в 4,7 разів, у сільській — в 11,5 разів.

Отже, можна констатувати, що реалізація зазначеної державної програми з інформатизації ЗНЗ, комп'ютеризації сільських шкіл безумовно позитивно вплинула на характер і результати комп'ютеризації ЗНЗ і К. о. у цілому. За 20 років, що пройшли з часу прийняття цієї програми, у навчальні заклади України всіх типів було поставлено десятки тисяч навчальних комп'ютерних комплексів (далі — НКК), сотні тисяч комп'ютерів, у т. ч. в навчальні заклади, розташовані у сільській місцевості. Переважна більшість НКК, що поставляються, мають засоби під'єднання до мережі Інтернет. При цьому, по-перше, відбулося значне зростання кількості ЗНЗ, оснащених НКК.

Нові завдання К. о. виникають у зв'язку з поступовим переходом загальноосвітньої школи на 12-річний термін навчання, введенням профільного навчання у старшій школі, поглибленням інтеграції і розширенням масштабів впровадження засобів ІКТ у загальноосвітні, професійно-технічні та ВНЗ. Зокрема, ці завдання передбачають створення і впровадження у практику освіти комп'ютерно-орієнтованих інтерактивних і мультимедійних засобів навчання, систем бездротових віддалених і мобільних освітніх комунікацій, засобів захисту електронних систем навчання і освіти, новітніх архітектур НКК, які б з боку апаратних засобів ІКТ підтримували і забезпечували реалізацію завдань інформатизації освіти.

Прийняті постанови КМ України від 13.07.2004 р. № 905 «Про затвердження Комплексної програми забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін на 2005—2011 роки» і від 07.12.2005 р. № 1153 «Про затвердження Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006—2010 роки» спрямовані на цю мету й визначають для системи освіти й науки України сучасні завдання щодо подальшого розвитку процесу К. о.

Для забезпечення стратегічного й оперативного управління процесом К. о. необхідно здійснювати моніторинг цього процесу, для чого має набути подальший розвиток система інформаційного забезпечення галузевого управління.

Література

1. Аналіз стану комп'ютеризації загальноосвітніх навчальних закладів за 1997—2001 роки/А.М. Гуржій, В. Ю. Биков, В. В. Гапон, М.Я. Плескач // Комп'ютер у школі та сім'ї, 2002.
2. До питання інформатизації вищих педагогічних навчальних закладів / І. Ф. Прокопенко, В. Ю. Биков, С.Н. Раков // Комп'ютер у школі та сім'ї, 2002
3. Биков В.Ю. Інформатизація загальноосвітньої і професійно-технічної школи України: концептуальні засади і пріоритетні напрями // Професійна освіта: педагогіка і психологія. — К, 2003.
4. Національна доктрина розвитку освіти України. — II Всеукраїнський з'їзд працівників освіти 7—9 жовтня 2001 року. — К, 2001.
5. Інформатизація і комп'ютеризації загальноосвітніх навчальних закладів України — 20 років / А. М. Гуржій, В. Ю. Биков, В.В. Гапон, М. Я. Плескач // Комп'ютер у школі та сім'ї, 2005.
6. Концепція інформатизації освіти /В.Ю. Биков, Я. І. Вовк, М. І. Жалдак, В. І. Луговий та ін. // Рідна школа, 1994/
7. Концепція програми інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільських шкіл / В. О. Огнев'юк, В. Ю. Биков, М. І. Жалдак та ін. // Комп'ютер у школі та сім'ї, 2000.
8. Основные направления информатизации в системе Минобразования УССР / В. Е. Быков, А.П. Осадчук // Механизация и автоматизация управления, 1989.